

Kolláth György

Jóhírnév, ártatlanság, vállalkozás

Demján Sándor, a honi vállalkozók spiritusza rektora a VOSZ fórumán a helyzetet így foglalta össze: előbb veszítjük el jóhírnevünket, mint ártatlanságunkat. Mondta mindezt annak apropóján, hogy a VOSZ a nyári pénzügyi megszorító törvénycsomagból két elemet: az ún. elvárt adó és a kétszeres járulék-alap bevezetését az Alkotmánybíróságon megtámadta.

Röviden célszerű vázolni, hogy miről van szó. Arról, hogy a törvény legyint arra: valójában ki mennyi jövedelmet termelt. Helyette, önkényesen „sacc, per kábé” alapon, jobbra az eddigiek megduplázásával megszabja, hogy szerinte minimum mennyi bevételnek kellett képződni, mindenkinél, Battonyától Nemesmedvesig. Elvárja, hogy az arányos (!) közteherviselés a törvényben előírt mérték szerint történjék, aki pedig erre nem képes, tegyen olyan bejelentést, amit - megüzenték! – hatósági kontroll követ.

Miután részem volt az indítvány megszerkesztésében, írásom a vállalkozók és munkaadók – a piacgazdaság döntő értéktermelőinek, az elosztható javak előállítóinak a – legfőbb aggályait ismerteti. Demján Sándor nem az adóemelést, még kevésbé magát az adófizetést kifogásolta. Világossá tette, hogy az ország pénzügyi helyzetét konszolidálni kell, s ebből tehervállalás a befektetőkre is jut, jócskán. Nem a célokkal, hanem az oda vezető utakkal, eszközökkel van gond – mint évek óta szinte mindig. Elfogadhatatlan, hogy a megszorító jogi intézkedés a vállalkozókat kollektíve csalónak bélyegzi meg. Előbb bűnösök, és csak később volna módjuk – ha még van kedvük – a tisztességen esett foltot, személyes kanossza-járással lemosniuk?! Diktatúrában ez a rendszer lényegéből eredő nüánsz, egy jogállami szisztémában viszont – most vagy rövidesen – közgazdasági, politikai és jogi abszurdum.

Szilárd gazdasági alkotmányosság és ezt számon kérő, tisztelő politikai klíma, társadalmi milió és jogi kultúra egyelőre Magyarországon nincsen. Nincs kellően kiszámítható, előre látható, ösztönzőkkel operáló, befektetőbarát közgazdasági és jogi környezet sem. Ezt jelzi a megszorító-csomag zömének kora őszi hatályba léptetése, mely érzéketlen a vállalkozások naptára, tervezése, életszerű működése iránt. De a baj most mégsem elsősorban időrendi és taktikai, hanem precedens-értékű és stratégiai súlyú.

Valószínűleg sokan valóban nem a tényleges jövedelmük után fizetik a közterheket. E helyzeten változtatni azonban mindenekelőtt közgazdasági módozatokkal, továbbá a jogrendszer koherenciájának megtartásával kell és lehet. Törvény fabrikálása helyett hatékonyabb egyedi hatósági munkára van szükség. Jogállamban nem mindegy, hogy célzott lövéssel operálnak, avagy szőnyegbombázást alkalmaznak. Utóbbi szükségképpen vétkes is sújt, illetve szükségtelen és aránytalan aktivitásra készlet. A jövedelem-eltitkolás miatt a szabályozás logikáját a hatóság kényelme érdekében megfordítani, s általa egyféle kollektív szankcionálást kiépíteni, így a bizonyítási terhet és kockázatot átfordítani nem korrekt. A jogállam nem mennyiségi, hanem minőségi kategória. Hiba, ha az üzleti és civil élet megtelik túltengő államigazgatás-központú, illetve rendőrállami metódusokkal. Ha a hatóságnak amúgy is többé-kevésbé alárendelt ügyfél próbálná bizonyítani, hogy nem tett meg valamit, nem követett el jogsértést. A negatív bizonyítás általában is gyakran lehetetlen, esélytelen.

A civilizált jogrendszerek axiómája az a feltevés, hogy a jogalanyok zöme törvénytisztelő, aki pedig nem az, azt a hatóságok dolga és kockázata megtalálni és fair eljárásban szankcionálni. Elveiben ez következik az alkotmány 2. § (1) bekezdésének jogállami klauzulájából, de az alkotmány 57. § (2) bekezdés szerinti alapelvből, az ártatlanság vélelméből is. Utóbbi elvet az AB eddig még csak kószolhatta, habár azt pl. közigazgatási eljárásra nézve is, korlátozottan elismerte. Ez az út vezet tovább, előre.

A támadott szabályozás a parlamenti munka következetlensége, ha nem a szegénye is. 2005. november 1. óta hatályban van a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.). Ennek preambuluma, több alapelvi normája

ékesszólóan kifejezi, hogy a közigazgatás van az állampolgárokért, és nem fordítva. Annak idején a T. Házban rojtosra beszélte a száját kormányoldal és ellenzék arról, hogy ezután milyen jó lesz a hatóság előtt ügyfélnek lenni?! Ezért a törvény ott megkönnyítené, egyszerűsítené a felek eljárási terheit, megszabná, hogy a hatóság igenis együttműködik a felekkel, és e célból neki is tilos a joggal való visszaélés. Feloldhatatlan ellentmondás, ha általában és elvekben ilyen a jogalkalmazás, ugyanakkor pont az ellenkezője az alapul szolgáló ágazati, szakmai, közteherviselési jogalkotás. Ugyanabból a parlamenti szájából nem lehetne egyszerre hideget és meleget is fújni.

Az Alkotmánybíróság referencia-munkája lehet ebbéli állásfoglalása, remélhetőleg csakúgy, mint volt a 90-es évek elején és közepén több, jogvédő-, jogfejlesztő határozata.

A szerző alkotmányjogász, ügyvéd